

Voorkomen incidenten

Evaluatie rol supportersproject Groningen bij incidenten

B. Bieleman, J.A. Nijboer, M. van Aalderen, R. Nijkamp

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres:
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail *info@intraval.nl*

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
Sint Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 184
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

December 2007

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst: Drs. B. Bieleman, M. van Aalderen, Drs. R. Nijkamp (INTRAVAL)
Dr. J.A. Nijboer (Vakgroep Strafrecht en Criminologie, RuG)
Opmaak: M. Boendermaker (INTRAVAL)
Omslag: E. Cusiel
Druk: Repro GMW
Opdrachtgever: Gemeente Groningen
ISBN: 978-90-8874-017-6

1. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies van de evaluatie van het supportersproject Groningen gepresenteerd aan de hand van de onderzoeksvragen. In de tweede paragraaf wordt het aantal incidenten besproken, terwijl in de derde paragraaf wordt ingegaan op de rol die het supportersproject heeft gespeeld bij het beheersen en voorkomen van de incidenten. Het hoofdstuk wordt afgerond met enkele slotopmerkingen. Eerst worden het kader en de opzet van de evaluatie echter kort uiteengezet.

1.1 Kader en opzet evaluatie

In februari 2003 is het supportersproject Groningen van start gegaan. Dit project is erop gericht het geweld en de criminaliteit bij (potentiële) harde kern supporters terug te dringen. De inzet van oud-hooligans bij deze maatregelen vormt een essentieel onderdeel van de aanpak. Het project bestaat nu een aantal jaren en er is geld gereserveerd tot en met 2009. Een eerste evaluatie in 2003 was vooral gericht op het proces: de uitvoering en de inspanningen door de betrokkenen. Voor het vaststellen van de effectiviteit was het destijds nog te vroeg. Een helder beeld van de resultaten van de inspanningen ontbreekt echter ook nu nog. De gemeente heeft daarom onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL opdracht gegeven tot een tweede onderzoek, namelijk een evaluatie van het supportersproject waarin moet blijken wat het supportersproject concreet heeft opgeleverd. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met de Vakgroep Strafrecht en Criminologie van de Rijksuniversiteit Groningen. De huidige evaluatie is met name gericht op het beheersen en voorkomen van supportersgeweld door het supportersproject. Het onderzoek moet informatie opleveren voor de keuze om wel of niet met het project door te gaan na de huidige subsidieperiode.

Bij haar werkzaamheden heeft het supportersproject een preventieve rol. In deze evaluatie wordt de nadruk gelegd op deze rol van het supportersproject. Hierbij gaat het om het daadwerkelijke ingrijpen van de begeleiders bij incidenten tijdens of rondom de wedstrijden. Het gaat echter niet alleen om incidenten die daadwerkelijk hebben plaatsgevonden, maar ook om dreigende gebeurtenissen, die door ingrijpen van het project niet zijn geëscaleerd. Dit betekent dat gekeken is naar voorbereiding van plannen, in hoeverre acties in de kiem zijn gesmoord en waarom c.q. door wie, en of plannen daadwerkelijk zijn gerealiseerd. De rol van het supportersproject beperkt zich hierin niet alleen tot de thuiswedstrijden in de eredivisie, maar strekt zich ook uit tot uitwedstrijden, wedstrijden in de play-offs, bekerwedstrijden en wedstrijden in de UEFA cup.

Bij de huidige evaluatie van het supportersproject FC Groningen staat de volgende probleemstelling centraal:

Wat draagt het supportersproject bij aan het beheersen en voorkomen van supportersgeweld en in hoeverre is vast te stellen of de doelstellingen van het supportersproject zijn gerealiseerd?

De onderzoeksvragen hierbij luiden:

- Hoe vaak heeft zich een (dreigend) incident voorgedaan?
- Hoe vaak heeft het supportersproject een rol gespeeld bij de beheersing van zo'n (dreigend) incident?

Om een betrouwbaar antwoord te kunnen geven op deze vragen, zijn meerdere informatiebronnen gebruikt. Allereerst zijn – voor zover relevant in het kader van de probleemstelling – alle verslagleggingen van politie, FC Groningen en het supportersproject zelf geanalyseerd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met een supportersbegeleider van de politie, de voormalige en huidige veiligheidscoördinator van FC Groningen en de coördinator van het supportersproject. Ook zijn observaties uitgevoerd door één of meerdere onderzoekers. Aangezien de interviews en observaties een meer subjectief karakter hadden, was een dossierstudie onmisbaar om objectieve conclusies te kunnen trekken. Bovendien moest het onderzoek achteraf worden uitgevoerd, waardoor dossierstudie een van de weinig beschikbare objectieve methoden was.

Uit de verkregen informatie is een aantal incidenten naar voren gekomen waarin sprake was van dreigend of daadwerkelijk geweld van supporters. Vervolgens is bij deze incidenten nagegaan welke rol het supportersproject hierin heeft gespeeld. Deze beoordelingen van de rol van het supportersproject zijn door drie beoordelaars onafhankelijk van elkaar verricht. Om tot een zo objectief mogelijk oordeel te komen, zijn deze beoordelingen onderling vergeleken, waarna een gezamenlijk oordeel is vastgesteld. Naast het beoordelen van de incidenten is ook gekeken naar andere relevante variabelen, zoals politie-inzet, stadionverboden, meldingsplicht en dergelijke.

De analyse heeft betrekking op alle incidenten die zich hebben voorgedaan in de periode vanaf de ingebruikname van Euroborg (januari 2006) tot de zomer van 2007. Hoewel het project al langer werkzaam is, is de periode vóór de verhuizing naar Euroborg niet meegenomen in de analyse. De situatie in en rondom Euroborg verschilt sterk van de situatie in en rondom het voormalige Oosterparkstadion, zodat deze periode geen zinvolle informatie oplevert over de vraag of het project in de huidige setting zou moeten doorgaan. De analyse heeft alleen betrekking op wedstrijden die onder de basistaakstelling van het project vallen. Vriendschappelijke wedstrijden zijn bijvoorbeeld niet meegenomen. Voor alle duidelijkheid, de opdracht tot het onderzoek heeft zich dus niet uitgestrekt over alle werkzaamheden van het supportersproject, maar is beperkt gebleven tot de begeleiding bij wedstrijden in het betaald voetbal, als onderdeel van de basistaken waarvoor de gemeente subsidie verstrekt.

1.2 Aantal incidenten

Hoe vaak heeft zich een (dreigend) incident voorgedaan?

In deze paragraaf wordt een antwoord gegeven op de vraag hoe vaak zich een incident heeft voorgedaan tijdens en rondom de 63 geëvalueerde wedstrijden tussen januari 2006 en mei 2007. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het onderscheid tussen dreigende en feitelijke incidenten en de verschillende gewichten die aan de incidenten toegekend zijn.

Feitelijke en dreigende incidenten

Om het optreden van het supportersproject bij incidenten te beoordelen is onderscheid gemaakt tussen een dreigend incident en een incident dat feitelijk plaatsvindt. Een dreigend incident heeft een reële kans om in een feitelijk incident te resulteren. Beide soorten incidenten zijn in het onderzoek meegenomen. In totaal zijn er 38 incidenten geconstateerd. Deze incidenten hebben plaatsgevonden tijdens en rondom 31 van de 63 wedstrijden.

Dit betekent dat bij bijna de helft van de onderzochte wedstrijden één of meerdere incidenten hebben plaatsgevonden. Er zijn 24 feitelijke en 14 dreigende incidenten vastgesteld.

Mate van ernst

Om de zware incidenten te onderscheiden van de minder zware incidenten, is er een gewicht toegekend aan de verschillende incidenten (ernstscore). Afhankelijk van het aantal betrokkenen, de aard van het geweld, het type betrokkenen en de gevolgen van het incident zijn de verschillende incidenten in de categorie licht, gemiddeld of zwaar ingedeeld. Een groep personen weegt zwaarder dan een individu, terwijl fysiek geweld zwaarder weegt dan verbaal geweld. Daarnaast valt een incident in een zwaardere categorie als er één of meerdere personen uit de doelgroep van het supportersproject bij betrokken zijn. Ten slotte zijn gevolgen als schade, gewonden, aanhoudingen en stadionverboden van invloed op het gewicht van het incident.

Bij de 24 feitelijke incidenten zijn er negen als licht, zeven als gemiddeld en acht als zwaar beoordeeld (tabel 1.1). Van de 14 dreigende incidenten zijn er vier als licht, vier als gemiddeld en zes als zwaar getypeerd.

Tabel 1.1 Soorten incidenten naar mate van ernst

Mate van ernst	Feitelijk	Dreigend
Licht	9	4
Gemiddeld	7	4
Zwaar	8	6
Totaal	24	14

De zware feitelijke en de gemiddelde feitelijke incidenten vonden in meerderheid plaats tijdens uitwedstrijden (9 van de 15), terwijl de lichte feitelijke incidenten zich vooral tijdens de thuiswedstrijden (6 van de 9) voordeden. Bij de zware dreigende incidenten spelen drie van de zes zich af tijdens thuiswedstrijden, evenals drie van de vier gemiddelde dreigende incidenten en twee van de vier lichte dreigende incidenten.

1.3 Rol supportersproject bij incidenten

Hoe vaak heeft het supportersproject een rol gespeeld bij de beheersing van een (dreigend) incident?

In deze paragraaf wordt een antwoord gegeven op de vraag op welke manier het supportersproject een rol heeft gespeeld bij het beheersen en voorkomen van de feitelijke en dreigende incidenten.

Rol supportersproject bij alle incidenten

Bij bijna twee derde van alle incidenten (24 van de 38) heeft het optreden van het supportersproject een deëscalerende werking gehad, terwijl in twee gevallen het supportersproject escalerend heeft gewerkt. In de overige gevallen heeft het project een neutrale rol of geen rol van betekenis gespeeld, terwijl in één geval onvoldoende informatie beschikbaar was om de rol van het project te kunnen beoordelen.

Rol supportersproject bij verschillende soorten incidenten

Feitelijke incidenten die zijn ingedeeld in de zwaarste categorie zijn veelal incidenten waarbij rivaliserende groepen supporters een fysieke confrontatie aangaan. Hierbij zijn regelmatig personen uit de doelgroep betrokken en zijn er gevolgen als schade, gewonden, aanhoudingen en stadionverboden. De situatie loopt op dat moment zodanig uit de hand dat de mogelijkheden van het project zeer beperkt zijn. Het is dan vooral een zaak van de politie om de openbare orde te herstellen. Zware feitelijke incidenten kwamen in de betreffende periode overigens slechts acht keer voor, waarvan vijf keer bij uitwedstrijden en drie keer bij thuiswedstrijden.

De begeleiders van het supportersproject zijn ook regelmatig betrokken bij feitelijke incidenten die minder zwaar zijn. Deze incidenten zijn getypeerd als gemiddeld. Er zijn meestal minder supporters bij deze incidenten betrokken. Bij dit soort incidenten speelt het supportersproject meestal een positieve rol. Feitelijke incidenten die zijn ingedeeld in de lichtste categorie zijn veelal incidenten waarbij individuen voor commotie zorgen. Dit zijn zowel personen uit de doelgroep als andere supporters. De gevolgen van deze incidenten zijn minder ingrijpend als die van gemiddelde incidenten. Ook bij dit soort incidenten speelt het supportersproject in de meeste gevallen een positieve rol.

Bij dreigende incidenten speelt het supportersproject een overwegend positieve rol. Dat geldt bij het voorkomen van gemiddelde en lichte dreigende incidenten, maar ook bij het beletten van geplande zware incidenten. Hierbij gaat het om groepen hooligans die afspraken maken voor een confrontatie. Bij de meeste dreigende incidenten, dus ook van de zwaarste categorie, blijkt het supportersproject in staat om te deëscaleren of om incidenten in de kiem te smoren.

1.4 Ten slotte

In het verleden is gebleken dat het supportersproject bij het Oosterparkstadion nuttig werk kon verrichten bij het beheersen van openbare ordeproblemen rond wedstrijden van FC Groningen. Er werden vraagtekens gezet of het supportersproject ook na de overgang naar Euroborg zou kunnen bijdragen aan de preventie en beheersing van supportersgeweld. Dat blijkt wel het geval te zijn; het project heeft ook nu nog een positieve rol.

Uit de dossierstudie, interviews en observaties komt naar voren dat de rol van het supportersproject niet geïsoleerd kan worden gezien van andere actoren als de club en de politie in het geheel van beveiligingsmaatregelen rond wedstrijden van FC Groningen. Deze evaluatie laat zien welke rol het supportersproject heeft gespeeld bij verschillende incidenten. De laatste jaren zijn er relatief weinig ernstige problemen geweest, ondanks dat de politie-inzet tijdens de (thuis-)wedstrijden van FC Groningen substantieel is gedaald. De sportieve prestaties van de club waren in deze periode overigens zeer goed. De afname van de politie-inzet in Groningen is sterker dan de landelijke trend. Dat heeft niet alleen te maken met het supportersproject, maar het is wel het vermelden waard. Het komt ook niet alleen door de overgang naar Euroborg, want de daling van de politie-inzet vond ook daarvoor al plaats. Dit is een positief resultaat van de totale beveiliging, dat in kwantitatieve zin niet door de afzonderlijke beveiligingspartners kan worden geclaimd. Deze evaluatie toont echter aan dat het supportersproject hierbij een rol van betekenis speelt. Het supportersproject heeft meerdere keren laten zien dat het ook na de overgang naar Euroborg de eigen doelgroep in bedwang heeft gehouden.

Een goede samenwerking tussen de verschillende partijen is van groot belang. Het is voor de begeleiders van het supportersproject een bestaansvoorwaarde om goede contacten te onderhouden met de verschillende betrokken partijen, waaronder niet in de laatste plaats met de doelgroep. Hierdoor komen de begeleiders van het supportersproject in sommige situaties voor dilemma's te staan, bijvoorbeeld wanneer hun informatiepositie wordt aangesproken. Hierin moet het supportersproject verstandig en behoedzaam manoeuvreren. Het supportersproject wil immers voorkomen dat de relatie met één van de betrokken partijen dusdanig verslechtert dat het functioneren van het supportersproject in gevaar komt. Dit betekent echter ook dat informatie over de preventieve rol van het supportersproject niet altijd even uitvoerig kan worden vastgelegd.

Als laatste kan worden opgemerkt dat het supportersproject zich richt op de zogenoemde oude harde kern en omhangers. Alhoewel niet uit de kern van het onderzoek, de dossierstudie, valt op te maken, blijkt uit de interviews dat er de laatste tijd echter (weer) sprake is van een jonge nieuwe aanwas van risicosupporters. Het supportersproject is gezien de taakstelling en aanpak en de daaruit voortvloeiende achtergrond van zijn medewerkers niet goed toegerust op het contact leggen en voorkomen van incidenten door deze groep supporters. Naast meer kennis over deze groep is tevens een andere aanpak nodig, een aanpak die het supportersproject in de huidige vorm niet goed kan bieden.